ԺԵ ՏԱՐԻ — ՇԱԲԱԹ 31 ՅՈՒԼԻՍ 191[…] ՎԱՌՆԱ — ԹԻՒ 27

rev. Père G. Kalemkérian Michitaris
tengasse № 4 Vienne

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Տարեկան 8 Ֆր.
Վեցամսեայ 4 Ֆր.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
Տարեկան 10 Ֆր.
Վեցամսեայ 5 Ֆր.
ԱՄԵՐԻԿԱ
Տարեկան 2. Տոլ.
Վեցամսեայ 1. Տոլ.
ԿԱՆԽԻԿ
ԾԱՆՈՒՑՄԱՆ ՏՈՂԸ
20 ՍՆԴ.

ԻՐԱՒՈՒՆՔ

ԼՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐ

ՀԱՍՑԷ
Rédaction du Journal
«Iravounk»
Varna
Редакция на
Вѣстникъ
«Нравункъ»
Варна

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

ԱՌ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔՆ

Ամենապատիւ Ս. Հայր

Թողնելով մեզ հրապարակաւ յայտնել թէ արտասահմանցիք խօսս տուած բոլոր կազմ Ձեր այն կարգ մը խօսքերը, զորս արտասանեցիք Ազգ. Ժողովոյ վերջին նիստին մէջ իբր նախագահ։

Ինչ տրամաբանութեամբ ամբողջ ազգին վերագրեցիք Իզմիրի անիրը, զոր գործեցին միայն ոճրագործութեանց ընդունակ խմբակէ մը Թելադրեալները ընդդէմ ազգային իշխանութեան պաշտպան ժողովուրդին։ Ո՞վ գրգռեց կիրքերը, ժողովուրդը, Ազգ. ժողովնե՞րը թէ նասսէր խմբակ մը, որուն գործը եղած է միշտ ոտքի տակ տալ եկեղեցին, ազգային իշխանութեան արժանապատուութիւնը և ազգին շահերը. չէ՞ք յիշել այդ խմբակին «նոր դաշինքը», որով դաւեցին Սատանայի դէպքերու մասին ձեր բողոք-հրաժարական դէմ իսկ։

«Սուրբ չի փնտռեցինք զիրար հասկնալու» կ'ըսէք։ Կը ցաւինք որ տակաւին չէք հասցեր այդ խմբակի վարիչներու բուն ոգին, որ է քանդել Պատրիարքարանը իր ազգային, բարոյական ու քաղաքական հիմերէն։

Զարմանալի և ցաւալի է միանգամայն որ կը հարցնէք թէ «ո՞վ որուն կրնայ զոհել.» Սրբազան հայր, իշխանութեան մը գործադիր պետին, ինչպէս էք դուք, չէ ներելի այդ օրինակ կնամարդի հարցում մը, երբ ունի աչքին առջև օրէնք մը, զոր պաշտպանել ուխտած է ըմբոստութեանց եւ աստանձգութեանց դէմ։ Պէտք էր գիտցած ըլլայիք թէ գործադիր պաշտօնեայի մը համար օրէնքը վեր է դաւակէն ալ, ծնողքէն ալ։ Օրէնքին այս բարձրութիւնը չըմբռնող անձ մը պէտք չէ անոր պաշտպանութիւնը ու գործադրութիւնը ստանձնէ։

«Ազգային արժանապատուութենէն, ազգային իշխանութեան հեղինակութենէն բան զոհելու» Ձեր պատրաստակամութիւնը՝ զոր յայտնեցիք Ազգ. Ժողովին մէջ, ափ մը ըմբոստները քաջալերելէ օրէնքը ոտքի տակ տալ ուզելէ զատ ուրիշ չի նշանակեր։ Ձեր այս տկարութիւնը դատապարտելի է և Ձեր հանդիսաւոր ուխտին դէմ մեղանչում մըն է։ Մի վախնաք Սրբազան, հայ ժողովուրդը չէ լքած ու չպիտի լքէ իր ազգային իշխանութիւնը և իր սահմանադրական պետը, բաւական է որ այս վերջինը չի լքէ օրէնքը և չանտեսէ ազգին իրական շահերը։

Ո՞վ ըսաւ Ձեզի թէ այդ խռովարար կուսակցութիւնները ազգային իշխանութիւնը կը լրացնեն, կամ «եթէ մին լինայ միւսն ալ կ'լինայ»։ Ինչու աչք կը գոցէք իրականութեանց առջև. այդ Ձեր կուսակցութիւն անուանածները չե՞ն որ դաւեցին ու կը դաւեն ազգային իշխանութեան դէմ ի շահ իրենց անձին և օտարին, և ատոնք չե՞ն որ ամեն գնով ազգ. իշխանութեան հեղինակութիւնը քանդել կը նկրտին։

Ըմբոստները պատժելու, ի կարգ բերելու համար միթէ անպատճառ Ձեր ձեռքին մէջ զէնք, հրացան ունենալու էք. միթէ սահմանադրական կառավարութեան զէնքերն ալ տրամադրելի չե՞ն ձեզ, օրէնքը պաշտպանել տալու համար։

Կը կարծենք թէ դուք իրաւունք չունիք Ազգ. իշխանութիւնը աննշան փոքրամասնութեան մը յամառութեանը առջև զոհողութիւն ընել հրաւիրելու։ Սրբազան, մի մոռնաք ձեր դերը ու պարտականութիւնը։ Ձեր պարտքն էր ազգային իշխանութեան որոշումները յարգելու խրատ մը խօսիլ ժողովուրդին և անմիջապէս կես առ կես գործադրութեան դնել այդ որոշումները։

Այլեւս մի յապաղիք։

Լաւ ըմբռնեցէք թէ թէ՛ ազգը եւ թէ ազգային իշխանութիւնը ափ մը ծայրայեղ մարդոց առջև զոհողութիւն ընելու և օրէնքը ու եկեղեցին ոտքի տակ տալու պէտք չունի։ Օրէնքին ճամբայէն ուղիղ քալեցէք ու մի վախնաք. ազգին ամենաստուար մեծամասնութիւն Ձեր հետն է։

Յ. Գուրպէթ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ

Թուրքիոյ ներքին քաղաքական կեանքը Սահմանադրութեան վերհաստատումէն ի վեր մտայոյզ ըլլալէ չի դադրեցաւ և ըստ երևոյթին չպիտի ալ դադրի, հակառակ Ժէօն Թիւրք կառավարութեան ամէն ինչ վարդագոյն ցոյց տալուն։ Օսմ. Սահմանադրական իշխանութիւնը միշտ վտանգի տակ է, ցորչափ Իթթիհատական տիրող կուսակցութիւնը հեռևի իր ծանօթ ազգայնամոլութեան։

Ժէօն-Թիւրքերը սկիզբէն իսկ կասկածոտ վերաբերուեցան դէպի քրիստոնեայ ցեղերը և ներքին գոհունակութեամբ մը դիտեցին Կիլիկիոյ հայակործան աղէտը, այն կարծիքով թէ ասիական նահանգներուն մէջ հայ տարրին տկարացումը ապագայ վըտանգի մը հաւանականութիւնը կը պակսեցնէ ճիշդ.Համիտի ըմբռնումը։ Թուրքիոյ Եւրոպական նահանգներուն մէջ ալ հանդէպ Յոյներու և Պուլկարներու նոյն կասկածոտութիւնը ունեցան — թէրևս մասամբ արդարացի —, և Ժէօն Թիւրքերը սկսան ձեռքէ տակէ դաւել այդ քրիստոնեայ ցեղերուն դէմ ալ, ու խոշոր գումարներ յատկացուցին՝ իսլամ գաղթականներ Պոսնաէն և ուրիշ օտար երկիրներէ բերելով Պուլկարներուն մէջ զետեղել վերջիններուս հողերը գրաւել և էն վերջն ալ սկսան քրիստոնեայ գիւղացիներու զէնքերը հաւաքելով իսլամ «մուհաճիր»ները զինել։ Միշտ կասկած միշտ դաւ քրիստոնէից դէմ, և բացառիկ աջ.կցութիւն իսլամներուն։ Ահա այս եղաւ Իթթիհատականներու ներքին քաղաքականութիւնը։

Բայց դիտելի է որ անոնց այս աչառու ընթացքին ճիշդ հակառակը եղաւ իրենց քաղած արդիւնքը։ Սահմանադրական իշխանութենէն հալածուած քրիստոնեաները մասնաւորապէս ջարդուած Հայերը, անկեղծօրէն հաւատարիմ մնացին անոր. իսկ անկէ պաշտպանութիւն և նպաստ ընդունող իսլամ ցեղերը անընդհատ զէնի ձեռքին կռուեցան ու կը կռուին տակաւին այդ իշխանութեան դէմ։ Բացառապէս Թուրքերէ կազմուած անցեալ տարուան շերիաթ ճիտական շարժումէն զատ, Արաբ յաջորդեցին Եէմէնի ուղղափառ իսլամ Արաբներուն ապստամբութիւնները. Քիւրդ ցեղապետներու սպառնական շարժումները, Ալպանացւոց յայտնի ըմբոստացումը և օսմանեան զօրաց դէմ ընդհարումները։ Այսօր ալ ահա Տիրպիներուն ապստամբութիւն վրայ կը հասնի մէկ կողմէ, իսկ միւս կողմէ Հէճազի արաբական Բադիլի ցեղերը ոտքի կելլեն և կը կարծանեն շատ մը գիւղեր ու կը յառաջանան մինչև Մէտինէի արուարձանները։

Այնպէս որ այսօր կառավարութիւնը ստիպուած է թէ՛ Ալպանիոյ մէջ բաւական մեծ թուով զինուորական ուժ չարժուն վիճակի մէջ պահել, թէ մեծ արշաւախումբ մը հղել զրկել Տիւրզիներու դէմ, և թէ շարունակել զօրաց նորագոյն վաշտերու ուղարկումը դէպի Եէմէն և դէպի Հիճազ ուր զրուածներուն աննշան մէկ մասը հազիւ բաղդը կունենայ իր ծննդավայրը վերադառնալու։

Իրաց այս վիճակին մէջ, չեմ գիտեր թէ միշտ քրիստոնեայ ցեղերու դէմ կասկածող ու դաւող Ժէօն Թիւրք կառավարութիւնը խելքը սուն կանչելով պիտի խելամտի՞ թէ երկրին հալածուած քրիստոնեայ ցեղերն են Օսմ. Սահմանադրութեան է՛ս հաւատարիմ տարրերը, իսկ շփացած իսլամ ցեղերը — բուն Թուրքերուն մեծամասնութիւնն ալ հետն առնելով — ուխտեալ թշնամիներն են այդ Սահմանադրութեան։

Մենք որչափ որ դժգոհ ըլլանք Իթթիհատականներուն վարմունքէն, կը խոստովանինք թէ անոնք սահմանադրասէր են. բայց անոնք ըմբռնելի պիտի մնայ իրենց ներքին միտքը, եթէ այսչափ ապացոյցներէ և աչք ծակող իրողութիւններէ վերջ շարունակեն իրենց կասկածոտ վերաբերումը դէպի քրիստոնեայ ցեղերը և մասնաւորի դէպի հայերը, որոնք Փոքր Ասիոյ մէջ միակ սահմանադրասէր ժողովուրդն են և որոնք, դժբաղդաբար, այսօր ալ ուրիշ կը կեղեքուին քան Համիտական ռէժիմի առաջին շրջանները։

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐԱՑԸ

Դպրոցասիրաց ընկերութեան վարչական Խորհուրդը իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ հետեւեալ նուիրատու անձանց.

Տ. Հաճի Նշան Գաբրիէլեան	10 Ֆր.
« Յովհաննէս Նազարեան Մըկրտութեան առթիւ	5 »
« Յովսէփ Փափազեան	1.50»
« Վարդան Սարգիսեան	1 »
« Բարսեղ Կանաչեան	1 »
« Նշան Թորոսեան	2 »
« Սիրական Եզէկեան	1 »
« Օննիկ Ճամճեան	1 »
« Վասիլ Տրականոֆ	0·50»
« Կարապետ Յարութիւնեան	0·50»

Ընկերութիւնը ի մօտոյ պիտի հրատարակէ անդամակցութեանց ընդհանուր ցանկը։

Անցեալ երկուշաբթիէ ի վեր ընկերութեան վարիչ. մարմինը աշխատած է անդամներ գտնելու. ակնկալուածէն աւելի յաջողած է. կը յուսանք որ միահամուռ փափաքով սկսուած այս օգտակար ձեռնարկը յարատև և արգիւնաւէտ ըլլայ։

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

(ՔԱՂՈՒԱԾ)

Եթէ քայքայում ու բաժանում, սուր երկպառակութիւն ծնուցանել է մեր նպատակը, այն ատեն յայտնապէս խոստովանիլ ու դաւանիլ պէտք է. իսկ եթէ միութիւն, յարում, սէր. խաղաղութիւն և եղբայրական համերաշխութիւն, այն ատեն դատապարտելի են գործածուած միջոցները: Քաղաքագէտի քաջութիւնը պառակտելու մէջ չէ, այլ միացնելու մէջ, բռնութեան մէջ չէ, այլ օրինաւորութեան մէջ:

Ինչ հարկ «միջազգային» միջոցներ գործածել հոն ուր պէտք չկայ: Ո՞ր հայը հաւատք ունի հաւատալու՝ փառաբանուած ընկերվարականութեան վրայ, որ եւրոպական ազգերու մէջ իսկ իւր կեղծիք ճանչցուած է, քանի մը ամբոխավարներու ձեռքը իբր լաւ գործիք՝ իրենց գրպանները պարարտացնելու: Վիէննական ընկերվարականաց պետը՝ հակառակ իւր լրագրին բերնովը քարոզած վարդապետութեան և հարուստներու հասցէին ուղղած թունալից խօսքերու այսօր իբր առաջին demagogueը ճանչցուած է, վաստկած տէր եղած է 19 գրէ տասնուինը) պալատներու!! Այս պարագան ինքնին կը կործանէ ամբողջ ընկերվարական շէնքը: Կ'ըմբռնենք, որ ընկերվարութիւնը՝ մանաւանդ ուղիղ բանկզբանց վրայ հաստատուած, կրնայ իւր գոյութեան իրաւունքն ունենալ հոն՝ ուր դրամագլխոյ և դժնդակ հակառակութիւնը մեծ է, բայց հայ ազգին արևելքի մէկ անկիւնը, գաւառի մէկ ծակը՝ ուր հաւասարապէս կը տառապի հարուստն ու աղքատը, ելլել «կարմիր-միջազգային» երգել, ո՛հ, հաւատացէք, ծիծաղելի և ողբալի է:

Հայու կարդալ գիտցողներ գտնուած մութ անկիւն մը, ուր հայը դեռ իր գոյութեան իսկ գիտակից չէ, պրոլէտարիզմ քարոզել, ձախողութեանց ձախողութիւնն է:

Ա՛ս վարդապետութիւններով պիտի զօրացնենք հայ գեղջուկը, որ գութանին փարած, արտուն քրտինք կը թափէ և գաղափար իսկ չունի խեղճը որ կըրնայ իւր քրտանց չիթերովը տասնապատիկ աւելի արդիւնք ու բերքի դարձնել իւր հողը, եթէ խելամուտ ըլլայ դիւրացուցիչ եղանակներու և գիտերու: Ահա ճշմարիտ ընկերվարութիւնը որ պէտք է քարոզուիլ մեր հայութեան կորիզը կազմող շինականին: Ահա ասպարէզը որուն ակօսաձիգ պէտք են ըլլալ գրական ձեռքեր և այսօր ասոր փոխարէն՝ աւելորդ դըժգոհութիւններով կ'ողողուի հրապարակը, կանխաժաման սերմերով որոնց փոխարէն անէծք հնձէ հեղինակը....: Ուրեմն կրթութեան ծաւալման գործը պէտք էր կազմել այն նըպատակներէն մին անոնց, որոնք կըրնային մէկի տեղ տասը տալ մեր գեղջուկին շինականին. փոխանակ աւելորդ մաւրացածոյ մոլոր վարդապետութիւններով թունաւորելու հայ կոյս սրտերը: Հայու համար չէ սօցիալիզմը, ասոր պիտի համոզուին մեր գործիչները, բայց անհարկի խոնջանքներով ու քրտնաթոր տուայտանքներով անավաստակ ըլլալէ ետքը: Սօցիալիզմ և Թիւրքի՛ա, Սօցիալիզմ և հայ գեղջո՛ւկը, այնպէս կը յծուին իրարու, ինչպէս մեր պապերն ու մամերը՝ չատ ընորոշ մէկ նմանութեամբ կ'ըսէին «չալվարին վրայ կապիկ»: —

. . . .

Անիրաւած պիտի ըլլայինք մէկ կողմը, եթէ քանի մը խորհրդածութիւններ ալ չուղղէինք հակասօցիալիստներու, կամ չէզոք ճանչցուողներուն: Քսաներորդ դարը «մրցութեան դար» անուանեցին ազգերու յառաջդիմութեան տեսակէտով: Օդագնացութեան և ռադիումի այս դարուն մէջ՝ բնական է, փոքր ազգերն ալ պիտի մրցին. և ոչ միայն ազգերը, այլ ազգին կուսակցութիւններն ալ: «Բեռը բեռով կը թափի» կ'ըսէ առածը, Թշնամւոյն զինաշարժութիւնը նորանոր զէնքեր հնարել տուած է: Vae victis! Վայ յաղթուողներու: Ուրեմն չընկճելու համար ներելի է միշտ հակառակորդին զէնքերուն դէմ նոյն զէնքերով գործել: Սուր ու սուսեր չենք հասկնար այս խօսքերով. այլ նոյն իսկ թշնամւոյն կամ աւելի հակառակորդին ռազմագիտութեան տակտիկին նման տակտիկ մը գործածել, ահա՛ կերպը հարուածները չէզոքացնելու. Եթէ երկու կողման միջև հարևանցիկ համեմատութիւն մը ներուի ընել, պիտի համարձակինք ըսել, թէ մե՛ծ և չատ մեծ է երկու կողմնակցութեանց մէջ տիրող հակապատկերը: Մին ապաստանած է իւր արդար իրաւանց վրայ, կը պարծի. կը սնքանայ, բայց այսչափ միայն. երկրորդը չունեցած իրաւունքն իսկ կը ստեղծէ իրեն՝ օգտուելով հակառակորդին անգործութենէն կամ աւելի անշարժութենէն (inertie): Իրաւունքը պաշտպանել գիտնալը ճամբայ կը նորդէ քաջարթուն հսկողութեան: Բան մը, որ չի նշմարուիր չէզոքներու վրայ: Պատնէշին խրամատին վրայ ողբ ու կոծեր արձակելէն լաւագոյն չէ՞ թշնամին պատնէշին չմօտեցնել:

Պատրաստուած, գործօն խմբակ մը ցոյց կուտայ այսօր իւր կազմակերպութեամբը՝ թշնամին, մինչ ծալլապատիկ նստած միայն գրչի երբեմն յաջող, բայց չատ անգամ ձախող պոռչտուքներով կը գոհանան չէզոքները: Ցաւալի է թէ այսպիսի անհամ գօտեմարտին մէջ միշտ պարտուողները չէզոքներն են: Գործ պէտք է և ոչ խօսք: Դուք ալ կազմակերպուեցէք. անոնք ունին լաւ leaderներ, քաջակազմ վաշտեր. կազմակերպիչ ոյժ, գոնէ ներքին կուսակցական միութիւն մը. իսկ չէզոքները. իւրաքանչիւր անհատ իւր անձին առաջնորդն է: Ինչպէս յաղթել, ինչպէս վանել, երբ առաջին առթիւ, առաջին ձախողանքի առթիւ մարտավայրը կը թողուի թշնամւոյն: Պարտութիւններ կան, որ յաղթութիւններ կը բերեն: Եթէ հրապարակական ցաւակցական նամակներով կողմնակցութիւն մը զօրանար, չատ դիւրին և հեշտ կ'ըլլար կուսակցութիւններ կազմել:

. . . .

Զունինք յաջողութիւն և երբեք պիտի չունենանք, մինչև որ գիտակից ըլլանք այն մեծ պատասխանատուութեան որ պիտի ճնշէ ու ճմլէ զմեզ եթէ ամենայն հնարաւոր միջոցներով չի ջանանք հայ միութիւն մը յառաջ բերելու, Հայ ազգութեան զօղերն ամրապնդելով, հայու դարաւոր ներցուկն ու պաշտպանը՝ իւր կրօնասէր նկարագիրը պահել ջանալով. Եթէ խժդժական դարերու մէջ Հայը մխիթարուեցաւ, զօրացաւ, դիմացաւ, իւր այս նկարագրով, ոճի՛ր է և դաւաճանութիւն՝ զրկել զինքը այս «պապենական ժառանգութենէն», մոլի և սուտանուն վարդապետութեանց ետևէն քարշ տանիլ ուզելով զինքը: Վա՛տ է այն ձեռքը, որ կը քակէ Հայուն այս բոյնը, խոստանալով ոսկեզօծ վանդակներ, որոնք չատ անգամ խաւարային բանտեր են և վա՛տ է այն հայը, որ ազատ Թուրքի մատղածին ու անխախտելի պահանջնքներով կաշկանդել ուզէ զինք՝ փոխանակ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ մեծ անուան՝ փոքրիկ կուսակցական գաւազղին մէջ:

(Հանդէս Ամսօրեայ)

Դադուլ Վանանդեցի

ՀԵՐՔՈՒՄ

ՄՈՒՇԻ Մ. ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ

Իրաւունքի Լրագրի Պատ. Խմբագրութեան

Պարտ կը համարեմ պատ. Թերթիդ միջոցաւ շնորհակալութիւն յայտնել այն պատուական մարմնոյն որ բարեհաճած է լրագրէդ մէկ մէկ տարեկան նուիրել Տարօնի առաջնորդարանին և Ներսէսեան Վարժարանին:

Թերթիդ անցեալ օրինակներէն միոյն մէջ կարդացի թէ, այդ կողմերը ոմանք կը տարածեն եղեր թէ Խարախան եպիսկոպոս իրեն յանձնուած պանդուխտներու դըրամները տէրերուն չէ հասուցած: Անիկա բացարձակ սուտ յերիւրանք մըն է, որովհետև երբ Պոլսէն հայրենիք կը դառնայի, պանդուխտներէն ոչ ոք մեզի դրամ չյանձնեց, իսկ հայրենիք մուտք գործելէս ցարդ գրեթէ ամէն շաբթու փոստով պանդուխտներէն դրամ կը հասնի առաջնորդարանս և չուտով իրենց տուներ կը յանձնուին և ընկալագիրը առնուելով իրենց կը ղրկուին ցարդ երբէք գանգատ մը լըսուած չէ ուստի կը յայտարարեմ թէ, պանդուխտներէն ով որ ինծի դրամ յանձնած է և կամ ղրկած է ու իր տունը կամ ազգականներուն չէ հասած, թող հրապարակ ելլէ ու յայտնէ: Այսպիսի լուրերը չարամտօրէն կը տարածուին և նպատակաւոր են որոնց կը յուսամ որ հասարակութիւնը հաւատ չընծայեր, վստահ ըլլալով եկեղեցականի մը, որ իր բազմամեայ պաշտօնավարութեան շրջանին, իր անուան այդ տեսակ արատ մը բերած չէ:

Մնամ Աղօթարար

910 յուլիս 12 Առաջնորդ Տարօնոյ

Մուշ Ն. Եպ. Խարախանեան

Ծ. Խմ. Մեր ընթերցողները գիտեն թէ այդ սուտը տարածողը դաշնակցական հերոս մըն էր:

ՀԱՅՐԷՆԻՔԻ ՎԻՃԱԿԷՆ

Վան յուլիս

Գաւառներից սպանութիւնների լուրեր կրկին են լսւում. հայ արիւնը կրկին հոսում է. Արտուիկի գիւղացիները անցեալ ձմեռ սուր վէճեր ու դատավարութիւններ ունեցան իրանց հարստահարիչ Թոքուռի ցեղի ցեղապետ Հիւսէին-բէյի հետ, որ տարիների ընթացքում խեղճ գիւղացիների արիւն-արցունքն է քամում: Այն ժամանակ վալի Բէքիր-բէյի միջնորդութեամբ նրանք հաշտվեցին Հիւսէին-բէյի հետ և հրաժարվեցին իրանց դատերից: Իսկ այժմ նոյն գիւղի հայ գիւղապետն և Դաշօղլու գիւղացի մը հայ սպանվել են մօտիկ վայրերում: Բացատրութիւնը աւելորդ է: Հիւսէին-բէյը վրէժխնդիր մարդ է և գիտէ իր հաշիւները մաքրելու կերպը:

Վալի Բէքիր բէյ կրկին սկսել է իր պտոյտները գաւառներում. քիւրդ հասարակ երկրագործներից գանգատներ են լսվում, որ վալին ոչ մի բաւարարութիւն չէ տուել նրանց գանգատներին և հողային գրաւումների հարցերում ընդհանրապէս իրաւունք է տալիս աղաներին, աւատապետներին, որոնց հետ չատ քնքշութեամբ է վերաբերվում, ասում են: Սա անշուշտ կենտրոնական կառավարութեան հրահանգն է՝ սիրաշահել քիւրդերին. մինիստրների խորհուրդը նախապաշարվել է միշտ այն կարծիքով, որ քիւրդ ցեղապետները կարող են երբևիցէ մի 'որ ալբանական խնդիր յարուցանել: Աւելորդ, և այս պատճառով միշտ էլ փաղաքշում են նրանց: Այսպէս էր անում Աբդիւլ-Համիդը, այդպէս էլ անում է սահմանադրական Թիւրքիան. իսկ հայերս տուժել ենք և պիտի տուժենք կառավարութեան այդ սխալ քաղաքականութիւնից: Մինչև ե՞րբ արդեօք, հարցնում ենք մենք:

Հունձքը արդէն սկսվել է, բայց զգացվում է հնձւոր մշակների պակասութիւն, ուստի օրավարձքերը սկզբին անսովոր բարձրութեան հասան, օրական մինչև 10 դահեկանի (80 կոպէկ), բայց քաղաքապետութիւնը 7 դահեկան սակ որոշեց և այժմ այդ գնով բանում են: Հունձքը առատ է իրաւ. աւելի առատ կը լինէր, եթէ վերջին անգամ 1—2 անգամ անձրևներ տեղային և ջրի պակասութիւն չը զգացվէր: Արտերը և այգիները մեծ մասամբ անջուր են մնացել և այրվում են տապից:

«Մշակ» Մտրակ

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ ԵՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Եկեղեցիներու բաց կամ գոցի խընդիրը կրկին զբաղեցուց Ազգ. Երեսփ. Ժողովը: Հոն 16 կուսակցական երեսփոխաններու կողմէ ստորագրուած գրութիւն մը կ'առաջարկէր եկեղեցիները բաց պահել բանախօսութեանց առջև, որովհետև Կաթողիկոսական կոնդակին մէջ ալ այդ մասին արգիլք չկայ: Իրաւ է որ կոնդակը արգելած է միայն քաղաքական բնոյթ և կուսակցական հանգամանք ունեցող բանախօսութիւնները, բայց ո՞վ պիտի կապէ կուսակցական ատենաբաններու բերանները որոցմէ չատերը վարժուած են կամ հայհոյել և կամ կուսակցական ու դասակարգային խտրութեանց վրայ միայն խօսիլ, որոնց հետևանքը ստէպ վէճ ու կռիւ եղած է եւ կ'ըլլայ:

Ազգ. Ժողովը օրինական մեծամասնութիւն չունենալով, որոշեց Խառն Ժողովոյ եկեղեցիները գոց պահելու որոշումը գործադրել և 16 երեսփոխաններու յիշեալ առաջարկը օրակարգ անցնել, յաջորդ նիստին վիճաբանութեան դնելու համար:

Ահա Ս. Պատրիարքին բանախօսութիւնն ալ, որ Անոր անվճռականութիւնը կը յատկանշէ

«Վերջերս պատահած ցաւալի դէպքերուն համար, որոնք վշտի մէջ թողուցին մեզ, կ'սպասէի որ Ժողովը իր ցաւը յայտնէր: Ես յանուն ազգին կ'յայտնեմ այս ցաւը և մանաւանդ իրեն դառնալով, վասն զի ամէնէն աւելի մենք իսկ պատճառ տուած եղանք թիւրիմացութիւնները աճեցնելու և կիրքերը բորբոքելու: Կ'ցաւիմ ոչ թէ միայն որ [illegible] մէկ երկու հոգի կորսնցուցինք (Իզմիրի դէպքին ակնարկելով) այլ [illegible] նոր համար որ այդ ոճիրը գործուեցաւ

իբրև թէ ազգովին։ Երբէք առիթ մը չփնտռեցինք զիրար հասկնալու, այլ ընդհակառակն միշտ հակառակեցանք իրարու դէմ։ Այս բարոյական սպանութեան առջև է որ մանաւանդ կ'ասկամ ես և ազգին անունով ցաւ կ'յայտնեմ եղած այս բաներուն համար։ Միթէնկի այս խնդիրը՝ գիտէք որ բաւական ձգձգումներէ վերջ որոշման մը յանգեցաւ և Վարչութիւնը վերջին անգամ հարկադրուեցաւ նոր շրջաբերական մը հանել։ Հիմակ ալ երբ ըսուի թէ այս նոյն շրջաբերականն ալ նոր կախեներու և. արիւնահեղութիւններու դուռ պիտի բանայ, ես կ'սարսափիմ պատասխանատուութենէ։ Ամէն ոք կրնայ իր համոզումներն ունենալ, բայց ոչ ոք ազգին ճակատագրին հետ խաղալու իրաւունք ունի։ Քիչ մը առաջ երեսփոխան մը կ'ըսէր թէ Խառն Ժողովին նոր շրջաբերականը նոր փորձանքներու դուռ պիտի բանայ։ Եթէ ազգային իշխանութիւն չունինք, եթէ օրէնք չունինք, եթէ Պատրիարք ու Վարչութիւն չունինք, ըսել'ք չկայ, հրատարակենք ուրեմն որ անիշխանութեան մէջ կ'ապրինք և ասկէ առնենք քալենք։ Եթէ ասոնց բոլորը կան, ինչպէս որ գիտենք թէ կան, այն ատեն պէտք է հպատակինք օրէնքին առջև. ես պատասխանատու մարդ եմ։ Եթէ վաղը միւս օր բան մը պատահի, ո՛չ ոք ձեր օձիքէն կ'բռնէ, բայց ես կ'երեւակայեմ ձեռքեր որոնք զիս պիտի բռնեն։ Ինծի համար թող կ'չարժիս ըսին և օտար թերթեր իսկ քննադատեցին զիս։ Ըսէ՛ք, կ'աղաչեմ, ինչ կրնայի ընել ես, ո՞ր որուն կրնայի զոհել. եր'ուքն ալ իմ զաւակներս էին։ Բայց ես կ'խորհիմ թէ երբ մենք զիրար հասկնանք. այս խնդիրը միանգամ ընդ միշտ կ'վերնայ մէջտեղէն։ Հիմա այնպիսի ժամանակ չէ որ ելլենք նկատի առնենք թէ այսինչը Պատրիարքին, այնինչը Վարչութեան ուրիշ մը ազգային Ժողովին համար անկարող և անարժան պիտի ըսէ, Մեր տեսակէտը միմիայն Ազգային շահն ըլլալու է․ օտարները մեր վրայ կ'խնդան եղեր. որո՞ւ հոգ. արդէն տարիկս իրենց հին ունակութիւնն է։ Հիմա՛ սա վայրկենիս անհաւոր վտանգի մը առջև կը գտնուինք, և ես այն կողմն եմ որ եթէ նոյն իսկ ազգային արժանապատուութենէն, ազգային իշխանութեան հեղինակութենէն բան մը զոհել հարկ ըլլայ, զոհենք, որպէս զի արիւն չթափի, որպէս զի եղբայր եղբօր դէմ չելնէ։ Լա՛ւ գիտցած եղէք որ ազգային իշխանութիւնը և կուսակցութիւնները զիրար կլլեցնեն։ Եթէ մին իյնայ, միւսն ալ կ'իյնայ։ Ասոնք երկուքն իրարու հետ այնպիսի կապեր ունին որ պէտք չէ բաժնուած ապրին իրարմէ։ Իմ պարտքս է ասիկա ըսել։ Ես իմ ձեռքս զէնք չունիմ իմ բերանս օրհնութիւն ունի միայն ժողովուրդին բոլոր խաւերուն համար եւ իմ սիրտս ամէնուն առջև ալ բաց է։ Հա՛ս, պիտի խնդրեմ որ իբր ուխտաւորի մը նկատենք այսօր և ամենքս ձեռք ձեռքի տուած թոյլ չտանք որ այս տեսակ դէպքեր պատահին։ Ես կրնամ վստահացնել որ բոլոր կուսակցութիւններն ալ անխտիր խորին ցաւ կ'զգան եղածներուն վրայ։ (!) Անցածն անցած է, ներկան և ապագան դարմանենք. կ'վախնամ որ ժամանակ չենք ունենար մենք մեր վրայ լալու։ Ամենքս ալ պէտք ունինք մեկզմէկու չբաժնուինք. միանանք իրարու և ինքզինքնիս ծաղրելի վիճակի մէջ չդնենք։ Ես իբր նախագահ Վարչութեան շրջաբերականը կ'ստորագրեմ և հոս իբր նախագահ Ազգ. Ժողովին, անոր հակառակ դիրքի մը մէջ կ'գտնուիմ։ Այս անգամ ալ նորէն իշխանութիւնը թող ստնակոխ չըլլայ, այսինքն թէ այդ շրջաբերականը գործադրուի։ Ես կ'կրկնեմ որ մեր կուսակցութիւններն ալ ժամանակի մը համար կ'դադրին բանախօսութիւն ընելէ։ Ես յանձնարարած եմ իրենց որ միւս կողմէ դպրոցներու և այլ սրահներու մէջ ինքզինքնին որոշ և յստակ կերպով բացատրեն։ Վստահ եղէք որ կուսակցութիւններն ազգ. իշխանութեան հակառակ չեն՝(!) եթէ Ժողովս այս տրամադրութիւնն ունի, համբերաչէ մնանք, հակառակ պարագային ՚շատ դժուարութիւններ պիտի ծագին։ Երեք ամսուան միջոց մը պիտ՚ ուզէի, որպէս զի միտքերն հանդարտին, և կուսակցութիւն ու ազգային իշխանութիւն միացած՝ համերաշխութեան դետին մը գտնէին և մեծ փորձանքներէ ազատէին Ազգը։ Վերջապէս, երկուստեք զոհողութիւն պէտք է։»

* *
*

ՆՈՐ ԴԷՊՔ ՄԸՆ ԱԼ

Բէրայի Ազգ. Արուեստանոցին մէջ Ս. Ռամկավար կուսակցութիւնը հաւաքում մ'ունեցաւ կիրակի օր, ուր խօսեցաւ Տ. Վահան Թէքէեան (Ազգ. Երեսփոխան) և պիտի խօսէր Տ. Դուզեան։ Ատենաբանը մեղմօրէն վեր հանեց Կիլիկիոյ կոտորածէն վերջ և Դուրեան Պատրիարքի բողոք-հրաժարականէն անմիջապէս յետոյ Դաշնակցութեան ժէօն Թիւրք գոմիթէի հետ «Նոր դաշինք» կընքելու ազգադաւ սխալը։

Դաշնակցութեան ճակտին անջնջելի արատ եղող այդ ազգադաւ քո"յին պարզ սխալ մը ան ուանուիլը իսկ անմարսելի գըռնող երկու խենդեր—Վառնացւոց ծանօթ Պախոյ Յակոբ Ադամեանը և Արթաքի Խաչիկեանը – բացատրութիւն կը պահանջեն ատենախօսէն, և ասկէ ծագում կառնէ սաստիկ կռիւ մը, ուր բռունցքներ և ռովլուերներ կը գործեն, աթոռներ և գլուխներ կը ջախջախուին. վերջապէս ոստիկանութիւնը հասնելով կը խաղաղեցնէ ու չատեր գլլուզ կառաջնորդէ։ Եւ աւելի ցաւալին հոն է որ հոն դաշնակցական ընկերներ ստոր վատութիւնը կունենան Տ. Վահան Թէքէեանը մարտ 31ի չէ րիաթճիներուն կուսակից և գործակից» ամբաստանելու։ Չէ՞ք թքներ ատոնց երեսին որոնք այդ սոսկալի զրպարտութեամբ կուզեն ազգային երեսփոխան մը և գրական կարեւոր դէմք մը պատերազմական ատեանին մատնել։ Եւ թէ այդ մատնութեանց հետեւանօք խուզարկութեան կենթարկուի Թաղ. Խորհրդարանն ալ։ ազեղութիւն մը որ Համիտի օրով իսկ չէր պատահած։

Պոլսոյ թերթեր կը գրեն թէ 3 հոգի պատերազմական ատեանին յանձնուած են արդէն,

ԿՈՎԿԱՍԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տփղիսի մէջ յուլիս 14ին սպանուած է բժիկ Ե. Ադամալեան, միակ պաշտպանը ամբողջ ընտանիքի մը։ Կը հաստատուի թէ, ըստ ոստիկանական քննութեանց, ոճիրը գործողները եղած են Մարտիրոսեան անունով հայ երիտասարդ մը և իր ծաղկացի կինը։ Սա ձևով եղեռնը տեղի ունեցած է.

Մարտիրոսեան զոյգը անծանօթ՝ թաղի մը մէջ երկու սենեակ կը վարձեր ու հոն մտած օրերնին կինը հիւանդ ձեւանա ով, այրը կերթայ բժիշկ մը բերելու ու կը վերադառնայ. քիչ յետոյ բժիշկ Ադամեանց կուգայ. բայց Մարտիրոսեանէ պատասխան կընդունի թէ զինքը սխալմամբ հրաւիրած են ուստի Ադամեանց կը մեկէի։ Անոր մեկնումէն յետոյ Մարտիրոսեան կրկին դուրս կ'ելլէ և այս անգամ կը վերադառնայ բժիշկ Եփրեմ Ադամալեանը հետը առած։ Տանտիրուհին այս երթեւեկը միշտ կը դիտէ։ Հազիւ քառորդ ժամ յետոյ Մարտիրոսեան ամուսինները միասին դուրս կելլեն ձեռքերնին փոքրիկ վամբիւղով և մօտ կանչելով տանտիրուհին կըսեն անոր թէ բաղնիք կերթան կոր, երկու ժամէն պիտի վերադառնան, ուստի կը խնդրեն որ այդ ժամուն թէյ պատրաստէ։ Դուրս կելլեն և կառք մը նստելով կանյայտանան։

Քննութիւնները կապացուցանեն թէ բժիշկը դեղագիր գրելու զբաղած պահուն սպաննուած է։ Մարտիրոսեանները օձիքը ձեռք տալէ յետոյ ճանչցուած են տանտիրուհիէն և բժիշկ Ադամեանցէ։

* *
*

Պագուի մէջ յուլիս 11ին ծովային սոսկալի արկած մը պատահած է։ 30ի չափ երկսեռ ժողովուրդ զբօսանքի համար նաւակի մը մէջ նստելով ծովին վրայ պտոյտ կընեն։

Երբ նաւակը Պաիլովէն վերադառնալով, ծովափին պիտի մօտենար, այն պահուն Հաճրէվի «Վիւն», անուն շոգենաւը ծով կիջնայ եղեր և չր նշմարելով կը զարնուի նաւակին, որ վայրկենապէս ջախջախուելով կ'ընկղմի։ Ցաւալի է որ ոչ շոգենաւին մէջի նաւազները և ծովեզերքը շրջող ժողովուրդը օգնութեան չեն փութար։

30 էն 12 հոգի միայն ազատած են, միւսներուն դիակները կը հանուին ծովէն։

Սա խրողութիւնը շատ սրտայոզ է որ ազատուած կիներէն միոյն զիրկը կը գտնուի ծծկեր մանկիկը։ Մայրական սէրը այնքան բուռն և անկեղծ եղած է որ, կինը ծովին ալիքներուն հետ կռուելով միատեղ իր զաւակը ձեռքէն չէ ձգեր և երկուքը մէկէն ազատուեր են մօտերը գտնուող ծովային բաղնիքին մէջ լողացողներէ մէկին օգնութեամբը. մայր և երախայ ողջ են և վտանգէ զերծ։

* *
*

Խօլէրան ինչպէս Ռուսիոյ շատ մը նահանգներուն մէջ նոյնպէս ալ Կովկասի մէջ արդէն սկսած է աւերը գործել. Տփղիսի մասին տեղական թերթերը ամէն օր նոր հիւանդացողներու և մեռնողներու ցանկեր կը հրատարակեն։ Պագուէ ալ Մշակի հետեւեալը կը գրեն.

Ահա չորրորդ օրն է, որ անկոչ հիւրը անագին զոհեր է տանում մեզանից իւրաքանչիւր օր մի քանի տասնեակ հիւանդացողներ և մահացողներ են լինում։ Հիւանդանում են անխտիր բոլոր դասակարգերից՝ հարուստ, համալսարանական, բանւոր, արհեստաւոր, վաճառական և այլն։ Այդ նշանակում է, որ խօլերան քաղաքիս բոլոր թաղերը մուտք է գործել։

«Քաղաքը քաղաքակիցներից դատարկվում է, և եթէ զոհերն այդպէս շարունակվեն, հաւանական է, որ մինչև ամսիս վերջը վաճառականական աշխարհը դադարեցնէ իր գործունէութիւնը։

Թուրքերը հեռանում են շրջակայ գիւղերը որտեղ արդէն խօլէրայով հիւանդացածների նշաններ եղել են. իսկ հայերը և այլ ազգեր հեռանում են Կովկասի և Ռուսաստանի զանազան քաղաքներ։

Ըստ երեւոյթին հիւանդացողների և մահացողների թիւը շատ մեծ է, որի աննշան մասն է հրապարակ բերվում և հիւանդանոց տարվում։

Կարս՛էն քօլէրայի մասին հետեւեալը կը գրեն յուլիս 19 թուականաւ

«Խօլերան ոչ միայն չը մեղմացաւ, այլ. ընդհակառակն, աստիճանաբար սաստկացաւ։ Գիտնական համարված, ները, կեանքը թանգ գնահատող հաւատները մասամբ հետեւում են առողջապահական պայմաններին, պահում են օգտակար խրատներ։ Իսկ ամբոխը, հասարակ դասակարգը խօլերան համարելով «Աստուծուց ուղարկված մեզայց պատիժ» ամէն տեսակ խրատ ու զգուշութիւն արհամարհելով՝ չեչաեց թէ՝ «Աստուծուց ուղարկված պատիժը Աստուած միայն կարող է վերցնել»։ Ուստի մարդկային հրանգ՞երը, խրատները, առողջապահական պայմանները՝ բոլորը ոտքի տակ տըւեց, ևւ հաւատով դիմեց Աստուծու և Նրա սրբերի օգնութեան։ Կառք վարձեցին և գնացին Ալէքսանդրոպոլ Ս, Սոբ6-Վիրաց պատկեր բերելու։

Ցուլիսի 17ին եկեղեցու զանգակները առաւօտեան ժամը 11ին ազդարարեցին բարեպաշտ ժողովրդին, թէ պատկերը գալիս է։ Իսկոյն փակվեցին խանութները և ճանապարհ ընկաւ ժողովուրդը։ Գնում են հարսները, աղջիկները, ծերերը, պառաւները, ագէտները, գիտնականները ... գնում են ոտով, կառքով, ասյլով, սայլակով, ֆուրգօնով ... »

ՏՊԱՐԱՆ „ԻՐԱՒՈՒՆՔ"Ի

ԿԸ ՏՊԱԳՐՈՒԻՆ ՄԱՔՈՒՐ ՆՒ ՃԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ
ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾԵՐ

Հարմանեկան հրաւիրագիր, Այցետոմս, Նամակագլուխ, պահարան պարտամուրհակ, Հաշուեցուցքեր և ուրիշ գործեր,

Հայերէն Թուրքերէն եւ Ֆրանսերէն

Մեր դիմողներու ճաշակին գոհացում տալու համար Տպարանս իր տրամադրութեան տակ ունի ամէնավերջին սիստէմի գործիքներ և տառեր

ՑԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՔ ԿԸՆԴՈՒՆՈՒԻՆ ԿԱՆԽԱՎՃԱՐՈՎ ՄԸ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մուշի Ս. Առաջնորդը իմացուցած էր թէ կրկին Քիւրտերու կողմէ սպաննուած է Ասատուր Խօրեան Պուլանըգցի մը։ Պատրիարքարանի Խառն Ժողովը որոշեց թագրերով մը բողոք բառնալ կառավարութեան, դիտել տալով թէ այս չորրորդ սպանութիւնն է տեղի կունենայ Մըշոյ դաշտին մէջ և ոճրագործները անպատիժ կը մնան։

—Իզմիրի եկեղեցւոյ դէպքին երկրորդ զոհն ալ՝ Հալաճեան՝ մեռած է. մեծ հանդիսաւորութեամբ կատարուած է յուղարկաւորութիւնը. Հնչակեան և Ս. Ռամկավար կուսակցութեանց տեղւոյն մասնաճիւղերը իբր ազատ մասնակցեր են դաշնակցականներու եղբայրասպան գնդակին այդ զոհը թաղելու ազահանդէսին։

Ոճրագործը Գասպար Նավաբէլ Տէմիրճեան ձերբակալուած է Պարնովայի մէջ. Տոսը հոգիէ չափ ուրիշ Դաշնակցականներ բանտն են։

—Զէյթունի Առաջնորդը կը գրէ թէ Արևելեան Գործի ընկերութիւնը մտադրած է 40 բէզ կեառ հաստատել Զէյթունի մէջ, որով 200 հայուհիներ պիտի կրնան օրական գոնէ հինգական ղըշ վարձք ստանալով տևական աշխատութիւն մը ապահովել։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ԹԻՒՐՔԻԱ

Զարսանճագ գազասընտա Էրմէնիլէրին պիր չօք արազիլէրի ղասպ օլունմուշ վէ մահէլլին մուրախասը հայաթընը թէհլիքէտէ կէօրէրէք այլարտան պէրու Խարբութա իլթիճա իթմիշ վէ շիքեայէթլէրի սէմէրէսիզ գալմըշ օլտուղընտան, Զարշանճագ Էհալիսի Պատրիարքարանա թէլէկրաֆլար վէ մահզէրլէր եօլլայուպ, սէֆալէթլէրինէ տէրման իսթիրհամ էյլէմէքտէ տիրլէր։ Պու պէտպախտլար «էվլատլարըմըզ իլէ սօգագլարտա գալտըգ, Սուլթանըն մէրհամէթինէ միւրաճաաթ իտին» տէյօրլար։ Պատրիարք թէքրար պէ թէքրար Նազըրլարա միւրաճաաթ իտէյօր, ֆագաթ ալտըղը ճէվապ «ինշալլահ մաշալլահ» տան իլէրի կէչմէյօր. Եօքսէ ղասպ վէ միւսատէրէ տէվամ իտէյօր։

—Մուշ օվասընտա թէքրար Քիւրտլէր միլլէթտաշլարըմըզտան Խուշօյը եօլտիւրմիւշլէր վէ տիկէր սէքըզ քիշի եարալէմըշլէր։ Գաթըլլէր մէզքիւր Էրմէնիլէրին թօփրագլարընը զապթ իտէն իսթիպտատճըլար օլմաղլէ Մուշ Մուրախասը թէլէկրաֆլէ գաթիլլէրին ճէզալանմասընը վէ ատալէթ իճրասընը թալէպ իտէյօր։

—Ռում պաթրիգհանէսի պիր թագրիրլէ՝ միլլէթ մէճլիսինի ինթիխապ իչիւն Ատլիյէ Նազըրընտան միւսաատէ իսթէմիշ իտի։ Նազըր պու թագրիրին լիսանընը չէտին կէօրմէք պէհանէսի իլէ անը րէտտ իթմի վէ Ռում միլլէթ մէճլիսինին թօփլանմասընա հիւքիւմէթին միւսաատէ իթմէյէճէկինի պիլտիրտի։ Պու ճէվապ իւզէրինէ Բաթրիգ սինոթը վէ խարճ մէճլիսլէրի ինթիխապ իթտի վէ պիւ միւզէքէրէ գարար վէրիլտի պէօյլէ տէվլէթլէրէ շիքեայէթ իթմէք իչիւն։

—Սքիւպ քէօյլէրինտէ Թիւրք ասքէրլէրտէն զուլում տիտէ օլան էհալինին գօնսօլօսլարա շիքեայէթտէն մէնն իտիլտիկինի վէ Իթալիա գօնսօլոսհանէսինէ շիքեայէթ իչիւն կիթմիշ օլան էհալինին տըշարը չըգտըգլարը սըրատա գօնսօլոսլարըն կէօզի էօկիւնտէ հապս վէ թէվգիֆ իտիլտիքլէրինի թէլէկրաֆ պիլտիրիյօր։

—Ռում Բաթրիգհանէսի պիւթիւն մէթրաբօլիտլէքլէրէ տավէթնամէլէր եօլլայուպ, Միլլէթ մէճլիսի իչիւն մէպուսլար ինթիխապ իթմէլէրինի վէ սեպտեմ. 1 տէ միլլէթ մէճլիսինին աչըլաճաղընը պիլտիրմէքլէ պէրապէր, ժէօն Թիւրք հիւքիւմէթինին հազըրլաղ մուամէլաթընը թաատատ իթմիշ վէ շիմտիքի հիւքիւմէթ էվվէլքինտէն տահա միւսթէպիտ վէ տահա միւթէասսուպ օլտուղընը կէօսթէրմիշ տիր։

—Սելանիկտէ խըրիսթիանլարըն սիլահլարընը ճէպրէն թօփլամագտա տըրլար։ Քէօյլիւլէր վալիյէ վէ գօնսօլոսլարա շիքեայէթ իտէյօրլար իճրա օլունան թէզեիգաթա գարշու։ Թանըն մուխպիրի Մաքէտօնիա իշլէրինտէ աճավալըն գարըշըգլըղընը վէ Մանասթըր վիլայէթինտէ եարընտա իտարէի ասքէրիէ իլան օլունաճաղընը պիլտիրմիշ տիր։ Իւսքիւպտէն տախի իշար օլունտըղընա պինաէն, Խրիսթօ Քօնիուշքօվ, Էքրէմ Զուիլքօվ, Միլան Լատի վէ Տիմիթրօ Նէտքօվ նամ բէյլէրին գումանտասը ալթընտա օնար քիշիլիկ չէթալար չըգմըշ օլուպ, Քումանօվա, Քրաթօվա վէ Գօչանա գազալարընտա իշլէմէքտէ իմիշլէր։ Պու չէթալար քէօյլիւլէրին սիլահլարընը թէսլիմ իթմէմէլէրի իչիւն թէշվիգաթտա պուլունիյօրլար։ Ալպանիատաքի ասքէրլէրին պիր գըսմը մէզքիւր գազալարա եօլլանըլիյօր։ Ֆագաթ Տուրղութ բաշա 30 թապուր ասքէր իլէ Շըգօտրատա պուլունիյօր։

—Հօրան Տրիպիլէրի Շամ-Ճիվարընտա պիր գաչ քէօյ պօզուպ գըրտըգտան սօնրա՝ տաղլըգլարտա պուլընան քէօյլէրինէ չէքիլմիշ տիրլէր։ Սէքիզ թապուր ասքէր Հօրանա եօլլանըլտը։ Հօրան իչիւն գումանտան թային օլունան Սամի բաշա Պթանպօլտան Պէյրութա հարէքէթ իթտի։ Շամտան պիր գաչ թապուր կիթմիշտիր։ Իզմիրտէն 8 թապուր եօլա չըգմըշ քէզա Ատանա վէ Հալէպ օրտուլարընտան սէքիզէր թապուր կէօնտէրիլի, օր. ճէմի 35 թապուր Հօրանտա թօբլանըլաճագ տըր։ Հիւքիւմէթ Արնավուտլարա եաբտըղը կիպի շիտտէթլէ մուամէլէ իտէճէք տիր։

—Թանին Ռում Բաթրիգհանէսինին Թագրիրինէ ճէվապ օլարագ, շու եօլտա եազըյօր, «Տէվլէթին բօլիթիգասընը քըրիթիգա իթմէքէ ճէսարէթ իտէն պիր բուհանի մէմուրա հիւքիւմէթ ղայրը եօգ նզարը իլէ պագմալը տըր։ Միլլէթ մէճլիսինէ կէլէրէք, Բաթրիգհանէ պիլմէլի տիր քի հիւքիւմէթ անըն ինթիմասընա ասլա միւսաատէ իթմէյէճէք տիր։ Սուի իսթիմալաթ գարուսըրաշան իմթիազաթ իւզէրինէ պիր տահա իլավէ իտէմէյիզ։ Բաթրիգհանէնին տավէթնամէսինտէն անլաշըլտըղը իւզրէ, թօբլանըլաճագ մէճլիս եէնի պիր Մէճլիսի Մէպուսան տըր. պիր տէվլէթին իքի չէշիտ Մէճլիսի մէպուսանը օլամազ. Իմթիազաթը մէզհէպիէլաֆլարը իլէ ղայրը պաշըմըզը չիչիրմէսինլէր։» Ռումլարա աթըլան պու սալթըրլարըն պիզէտէ շիմիլի վար տըր։

Սատրազամ Հաքքը բաշա Բէօստէնճէ Թարիգի իլէ Մարինէպատ սուլարընա կիթտի։ Օրատա գօնթ Էրէնթալ իլէ կէօրիւշէճէք վէ պու կէօրիւշմէլէրի Թիւրքիանըն իթթիֆագը միւսէլլէսէ կիրմէսի իւզէրինէ տէօնէճէկի շայի օլմուշ տըր։

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

Էվվէլքի կիւն Սօֆիայա 400 Մաքէտօնիալը տահա կէլմիշ տիր. պունլար բէրշէնպէ կիւնիւ բօլիս տաիրէսինէ կիտուպ գայտ օլունտըգտան սօնրա՝ ֆրանսըզ վէ րուս սէֆարէթհանէլէրի էօնիւնտէն կէչէրէք նիւմայիշլէր եափտըլար վէ ժէօն Թիւրքլէրտէն շիքեայէթ իթտիլէր։ Քէօստէնտիլէ թօփլանմըշ օլան եէնի Մաքէտօնիալը մուհաճիրլէր Զարիչայա շէօյլէ պիր թէլէկրաֆ վէրմիշլէր տիր։

«Հաշմէթլի Զարիցա էֆէնտիմիզ հազրէթլէրի։ Թիւրք հիւքիւմէթինին զուլմ ու ճէվրինտէն պիզար գալարագ, գարտաշըմըզը չօճուգլարըմըզը վէ իխթիար օլան վալիտէյնիմիզի թալէյհլէրինէ թէրք իլէ Պուլկարիայա իլթիճա իտէ պիլտիք։

«Զաթը ալիլէրինին պէտպախթլար հագգընտաքի լութֆ ու մէրհամէթլէրինտէն էմին պուլունմագտայըզ՝ պու խուսուստաքի իսթիրհամըմըզըն գապուլ պույուրըլարագ՝ շիմտիյէ գատար էմսալը նամէսպուգ պէտպախթ վէ Նէսիր գալմըշ Մաքէտօնիա օվալարընտաքի էքին վէ մահսուլաթընը թէրք իթմիշ պուլընան պիչարէլէր հագգընտա մուավէնէթտէ պուլունաճաղընըզա իւմիտվարըզ։»

—Մաքէտօնիա իշլէրինտէն տօլայը պուլկար վիւքէլասընըն տէկիշիլէճէկի շայի օլիյօր։

—Իսլիմիա վէ Էսկի Զակարա մապէյնինտէ իճրա օլունաճագ ասքէրի պէօյիւկ մանէվրալար իչիւն՝ ումում ինթիզամ վէ րէտիֆ սընըֆլարընտան 60000 քիշի սիլահ ալթընա ալընաճագ տըր։

Սըրպ վէքիլհանը պիր թագըմ սըրպ ղապիթլէրի մայէթինտէ օլտըղը հալտէ՝ մէզքիւր մանէվրալարը կէօրմէկէ կէլէճէք տիր։

—Կէչէն կիւն սէնայի գըշլասընտա պիր պօմպա բաթլայարագ պիր գաչ ասքէր հավայա աթըլմըշ տըր։

—Զար հազրէթլէրինին Սօֆիայա ավտէթի իւզէրինէ՝ Քէօստէնտիլտէքի եէնի մուհաճիր Մաքէտօնիալըլար պիր թէլէկրաֆ իլէ Զարըն մուավէնէթինի իսթիրհամ իթմիշլէր տիր։

— Տիւլկէր Սարգիս նամ չախսը չէօրիմիզտէ նամուսըղ պիր խանէ էօնիւնտէն չէքիլիւպ կիթմէսինէ էմր իտէն պիր ժանտամա իւզէրինէ 2-3 էլ րէվօլվէր ագըպուպ, ժանտարմը ազըրճա եարէլէմիշ տիր։ Սարգիս տէրտէսթ օլունմուշ տըր։

ԹԻՃԱՐԻՑԷ

ԶԱԽԻՐԷ

ՊՈՒՏԱՑ	
Վակօն 100 քիլօ.	16/18
Արապա 15-80 լիպ.	12.
ԱՐՊԱ	
Վակօն 100 քիլօ	10/50 11.
Արապա 45-52 լիպ.	6.55
ՍՈՒԼԱՖ 100 քիլօ	9.50/10
ՉԱՎՏԱՐ 100	9/10
Արապա	120
ՖԱՍՈՒԼԻԱ 100 քիլ.	26.50
ՏԱՐԸ » »	13/14
ՔՕԼԶԱ արապա 55-60 լպ.	եօգ
Միսիր 100 քիլօ	12/12.40
Արապա 75 »	81.40

ՊԱԳԳԱԼԻԷ

Վառնա բիացասընտա պագգալիյէ մալլէրին պու կիւնքի ֆիյաթը. ալթըն ֆրանգ իլէ.

ԳԱՀՎԷ	2. 17/2.35
ՇէՔէՐ նէմցէ քէլլէ	1.
ՇէՔէՐ քէօմէ սանտըգ—50	
ՊԻՐԻՆՃ ճէնօվա չուվալը	47.
» Ինկիլիզ »	31.
» Րիզօն »	53.
» Ֆիլիպէ »	48.½
ԿԱԶ Պաթում Սանտըղը	9.30
» Թրայան »	8.80
ԶԷՅԹԻՆ եաղը քիլօ	1.60—1.80
ԳՈՒՐՈՒ իւզիւմ	60./70.
Եումուրթա	4.50

Издатель: Х Курбетянъ

Տպարան «Իրաւունք»ի Վառնա